

De Europese gebouwen in Brussel Imagoprobleem

Europa verkeert in een zware crisis. Na de afkeuring van de Europese grondwet door Frankrijk en Nederland worden meer en meer vragen gesteld naar de toekomst van Europa en vooral van de Europese instellingen. Er is duidelijk een imagoprobleem waaraan dringend moet worden gewerkt. Burgers vragen wat er in Brussel wordt beslist en wat er achter de coulissen wordt bedisseld. Brussel als administratieve Europese hoofdstad komt in het nieuws met een veelheid aan beslissingen. Gaat het slecht met de wijnproductie in Spanje, dan ligt de fout in Brussel!

Het eerste gebouw voor Europa was het Berlaymontgebouw (1963-1969), een ontwerp van de Brusselse architect Lucien Devestel. Als gevolg van de aanwezigheid van asbest werd het gebouw in 1992 ontruimd en ontstond een felle discussie over het al dan niet behouden van dit complex. In 1993 maakte de befaamde Franse architect Jean Nouvel een intelligent ontwerp om het gebouw te renoveren. Zijn voorstel verdween in de archieven en de opdracht werd toegekend aan een combine van Brusselse architecten. De renovatie kostte pakken geld, een budgetoverschrijding zoals nog nooit eerder werd bereikt en met als eindresultaat middelmatigheid op architectonisch gebied.

Voor het UNESCO gebouw in Parijs deed men beroep op toparchitecten en ingenieurs, op Marcel Breuer en Luigi Nervi. Ook voor het gebouw van de Verenigde Naties in New York werden talentvolle ontwerpers ingeschakeld. Men had de ambitie om aan de pas opgericht organen een gebouw te geven met klasse, een gebouw dat tevens de uitdrukking wilde zijn van de ambitie van de organisatie. De Europese instellingen hebben nooit deze ambitie gehad. Door zwaar Belgisch lobbywerk werden de Europese instellingen in de val gelokt, tot ergernis van andere landen, vooral Frankrijk. Voor de werkgelegenheid in Brussel werd dit een succes maar ondertussen zit Brussel opgezadeld met een glaspaleis dat bij zeer velen een aversie oproept.

Wie is er trots op dit glazen gedrocht in Brussel? Het pompeus en glinsterend geheel staat er als een beschamende vertoning. Het straalt geen ambitie uit, het is een regelrechte aanfluiting van een stedelijk project. Het overvloedig gebruik van glas als symbool van een transparant bestuur wil de burger niet meer geloven. Hoe kan men een Europese instelling geliefd maken wanneer deze instelling gehuisvest is in een gebouw waarvoor velen een diepe afkeer hebben?

Het verhaal van het grootste Belgische bouwproject uit de 20ste eeuw is een louter vastgoedoperatie, opgetrokken om de Europese instellingen in Brussel te verankeren. Vraagt men aan de politici wie de architect is van dit megalomaan project dat zal het antwoord ongetwijfeld uit blijven. Wie

is de geestelijke vader, de ontwerper van dit gebouw? In De Morgen van 29 mei 2005 stond een erg boeiend artikel "Alarm: Europa vertrekt" van Douglas Deconinck, een interview met de man die Europa naar Brussel haalde: Guy Moentack. Deze rasechte lobbyist is nu 69 jaar en speelde een belangrijke rol in het verankeren van de Europese instelling in Brussel. In het interview legt hij uit hoe men tewerk is gegaan, lobbywerk op hoog niveau was noodzakelijk om zijn slag thuis te halen.

Het glazen complex is niet gebouwd in opdracht van Europa maar als CIC, een internationaal Congres Centrum. Moentack vertelt toe het project tot stand kwam "Vlamingen vreesden dat meer Europa zou leiden tot meer verfransing in de rand. Sommige dingen veranderen nooit. De eerste die ik aansprak was Guy Delens, de vastgoedontwikkelaar. Daarna Claude François en Ado Blaton. Daarna ben ik gaan praten met Jef Houthuys, de voorzitter van het ACV, en Hubert Detremmerie, de grote baas van BAC, de bank van de Christelijke Arbeidersbeweging. Het was mijn keuze om hier grotendeels een Vlaams project van te maken. Ik wou hen er van in het begin bij betrekken om Vlaamse tegenkanting te neutraliseren. Het kon alleen lukken met de steun van de toenmalige CVP- top en de krachten daarachter. Ik weet nog hoe ik Houthuys over de streep trok met de 8.000 jobs die er zouden komen. Vandaag spreken we over een veelvoud daarvan". Het werd een project van ontwikkelaars-aannemers, vakbondsbankiers BAC / COB en de Generale Maatschappij van België. Begin 1992 werd een huurkoopovereenkomst getekend met het Europees Parlement, België haalde haar slag thuis. Wat opgestart werd als een commercieel congres centrum werd de hoofdzetel van het parlement, het symbool van Europa.

Voor deze opdracht werd een architectuurbureau opgericht "Espace Leopold" en fungeerde architect André Jacquain als esthetisch adviseur. Iedereen kent het eindresultaat van dit compromis van het compromis. De keuze van de architect is zeker niet door Guy Moentack bedacht, de oplossing zal wel tot stand zijn gekomen in nauwe samspraak met het Brusselse aannemersmilieu. Men heeft zeker niet de keuze gemaakt voor een architect met naam, voor een persoon met een architectonische visie. Het gaat niet om de "grote naam", wel om te weten wie de natuurlijke vader is van een dergelijk project. Iedereen weet dat een project, en zeker met een dergelijke omvang, tot stand komt via een grote equipe. Toch blijft het belangrijk om de geestelijke vader te kennen van onze grote publieke bouwwerken: Het Brussels Justitiegebouw van Poelaert, het ex-volkhuis van Victor Horta, het nieuw justitiegebouw van Antwerpen van Richard Rogers, de luchthaven van Stansted van Norman Foster, het Guggenheim museum in Bilbao van Frank O. Gehrey. Gebouwen ontstaan niet uit het niets, het concept wordt bedacht door iemand. Daarbij komt nog dat men de pretentie had het bureau de naam te geven van Leopold, de meest ambitieuze koningbouwheer die België ooit heeft gehad. Leopold II zou woedend zijn op een dergelijke middelmatigheid in de architectuur.

Het gebouw is en blijft één van de grootste gemiste kansen om Brussel en Europa een gezicht te geven. Europa promoten als een ambitieus project terwijl de hoofdzetel enkel een uitstraling heeft van een pretentieuze vastgoedoperatie is niet geloofwaardig. Op het hoofdgebouw van Europa kan men niet trots zijn. Misschien hebben Schuiten en Peeters gelijk om in hun reeks " De poorten van het mogelijke" dit glaspaleis te laten transformeren in 2038 tot het grootste vrijetijds- en wellnesscentrum van Brussel met een overvloed aan palmbomen. Ondertussen blijft Europa opgezadeld met een constructie die nefast blijft voor haar imago.

Architect Marc Dubois

Referentie tekst: tekening Schuiten en Peeters verscheen in De Morgen van Donderdag 17 juni 2038 "De Triomf van Europark"